

Laag zelfbeeld van leraren begint op de opleiding

ONDERWIJS & WETENSCHAP

De maatschappelijke waardering van de leraar is vaak onderwerp van discussie. Uit onze enquête blijkt echter dat de waardering hoger is dan leraren zelf denken.

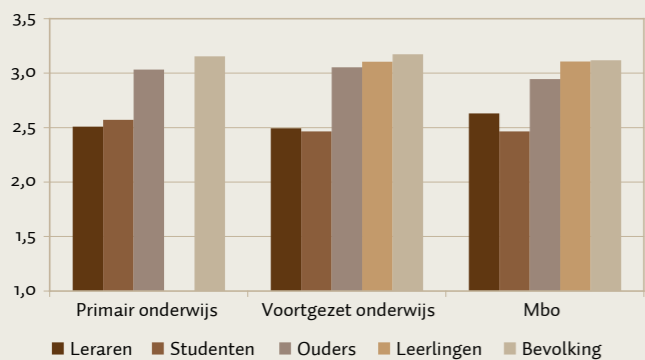
Aan vijf verschillende respondentgroepen is gevraagd wat ze denken over de waardering die de maatschappij heeft voor leraren in het primair onderwijs (po), het voortgezet onderwijs (vo) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). De vijf groepen zijn de leraren, studenten in de lerarenopleidingen, de ouders, de leerlingen van het vo en de sociaal-

pedagogische richting van het mbo, en de Nederlandse bevolking. De schaal loopt van heel weinig waardering (1) tot heel veel waardering (5). Er blijkt een significant verschil van ongeveer een half punt te bestaan tussen hoe leraren enerzijds en de Nederlandse bevolking anderzijds denken dat leraren in de maatschappij gewaardeerd worden. Het zelfbeeld van leraren, afgemeten aan hoe zij denken dat de maatschappij hen waardeert, is met ongeveer 2,5 in de drie onderwijssectoren laag. Vooral jonge leraren blijken een laag zelfbeeld te hebben. Opvallend is dat het lage zelfbeeld al vorm krijgt onder de studenten van de lerarenopleidingen. Dit terwijl leerlingen van de sociaalpedagogische richting van het mbo, die vaak zelf binnen één of enkele jaren studeren aan de lerarenopleiding voor het basisonderwijs (de pabo) om leraar te worden, de maatschappelijke waardering voor het leraarschap significant hoger inschatten. Ook leerlingen van het vo en ouders van leerlingen denken veel positiever over de waardering door de maatschappij dan de leraren zelf en de studenten van de lerarenopleidingen.

Verder is gevraagd naar hoe respondenten aankijken tegen de ontwikkeling van de maatschappelijke waardering van leraren gedurende de afgelopen twintig jaar. Ook hier komt er eenzelfde beeld naar voren: leraren, vooral in het voortgezet onderwijs, zijn beduidend negatiever dan de andere respondentgroepen.

• **FRANK CÖRVERS** (ROA) EN **SJERP VAN DER PLOEG** (ECORYS)

Maatschappelijke waardering voor leraren, 2016

Bron: ROA/ECORYS (2017) Status en imago van de leraar in de 21ste eeuw. ROA Rapport, ROA-R-2017/5.

De winsten van banken zijn gestegen

FINANCIËLE MARKTEN

In het eerste halfjaar van 2017 zijn de winsten van Nederlandse banken aanzienlijk gestegen ten opzichte van dezelfde periode van vorig jaar. De halfjaarwinst na belasting van het Nederlandse bankwezen bedroeg over de eerste zes maanden van 2017 zeven miljard euro, 27 procent meer dan een jaar eerder. Hiermee zet de trend door van een toename van bancaire winsten, die ook zichtbaar is in de jaarcijfers van de laatste paar jaren (figuur).

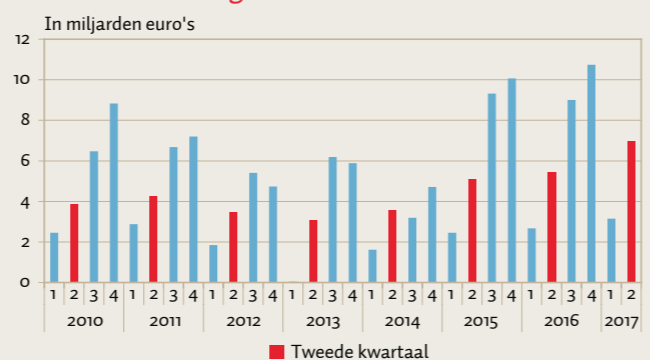
Deze toename komt nog duidelijker tot uitdrukking als de winsten worden afgezet tegen het balanstotaal van het Nederlandse bankwezen. De *return on assets* is het afgelopen jaar met een derde toegenomen, veroorzaakt door de toenemende winst, maar vooral ook door de afnemende omvang van de balansen van de banken. In vergelijking met de andere landen van de Europese Monetaire Unie bevindt het Nederlands bankwezen zich per eind vorig jaar met een *return on assets* van 0,42 procent in de middenmoot.

Mede onder invloed van dalende marktrente zijn zowel de renteinkomsten als de rentelasten in de eerste zes maanden van 2017 verder gedaald. Maar omdat de lasten harder zijn gedaald dan de baten, zijn de nettorente-inkomsten in vergelijking met dezelfde periode van 2016 gestegen met ongeveer een half miljard euro. Ook het jaar daarvoor waren de nettorente-inkomsten al met 250 miljoen euro gestegen. Daarnaast hebben de provisiebaten uit bancaire dienstverlening bijgedragen aan de toegenomen winst, die zijn ten opzichte van de eerste zes maanden van vorig jaar met 200 miljoen euro toegenomen. Dividendinkomsten vormen slechts een klein deel van de inkomsten, maar ook

deze zijn verder toegenomen. Ten opzichte van het tweede kwartaal van vorig jaar hebben ook de resultaten, als gevolg van reële waardebeoordeling van diverse financiële activa, bijgedragen aan het hogere operationele resultaat. Hierop werd een winst geboekt van 900 miljoen euro. Een afname van de waardevermindering van financiële activa, een kleinere dotatie aan voorzieningen en minder afschrijvingen op niet-financiële activa hebben het afgelopen jaar eveneens een positieve bijdrage geleverd aan het rendement van de banken. De personeelskosten en overige organisatorische kosten zijn echter de afgelopen twee jaar licht gestegen.

• **MARJO DE JONG** (DNB)

Winst na belasting van het Nederlandse bankwezen

Bron: DNB

Volatiele delfstoffenwinning stuwt bbp-groei

ENERGIE & MILIEU

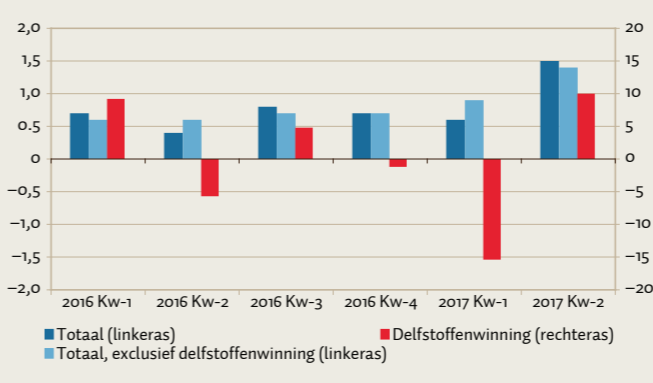
Volgens de berekening van het CBS is het reële bbp in het tweede kwartaal 2017 met 1,5 procent kwartaal-op-kwartaal gegroeid, een forse versnelling ten opzichte van het eerste kwartaal (0,6 procent) en het gemiddelde in 2016 (0,7 procent). Met dit groeicijfer is Nederland met afstand koploper in het eurogebied. In de afgelopen twintig jaar was alleen in het eerste kwartaal van 1999 de kwartaalgroei hoger (1,7 procent). Jaar-op-jaar bedraagt de groei van het reële bbp 3,3 procent, voor werkdagen gecorrigeerd is het zelfs 3,8 procent. De economische groei is breed waarneembaar. Op de overheidsinvesteringen na, noteren alle bestedingscategorieën in het tweede kwartaal

2017 een positieve kwartaalgroei. Ten opzichte van het eerste kwartaal valt op dat de volumegroei van de consumptie is aangetrokken, van zowel huishoudens als de overheid. De groei van de particuliere consumptie (0,8 procent) is in lijn met het hoge consumentenvertrouwen, het voortgaande herstel van de woningmarkt en de aantrekkelijke werkgelegenheid. Nederland blijft profiteren van de groei van de wereldhandel, waardoor het uitvoervolume van goederen en diensten in het tweede kwartaal van 2017 met 1,8 procent toenam.

Dat de gunstige economische ontwikkeling in veel sectoren te merken is, blijkt ook uit de groei van de toegevoegde waarde per bedrijfstak. Het meest opvallend is het herstel van de groei in de delfstoffenwinning, na een forse krimp in het eerste kwartaal (figuur). Naast de delfstoffenwinning zijn de sterkst groeiende bedrijfstakken de bouw (2,7 procent), informatie en communicatie (2,1 procent) en de zakelijke dienstverlening (1,6 procent). In die laatste sector speelt de toenemende vraag naar uitzendkrachten een belangrijke rol.

Het volatiele verloop van de delfstoffenwinning is van invloed op het verloop van de kwartaalgroei van het bbp en kan een vertekend beeld geven. Zo komt de groeiversnelling van het eerste op het tweede kwartaal met 0,9 procentpunt voor de helft op het conto van de delfstoffenwinning. Als de delfstoffenwinning niet meegerekend wordt, zou de bbp-groei zich de laatste kwartalen minder sterk hebben ontwikkeld, maar was er sprake van een gestaag toenemend groeitempo. Maar ook dan is de bbp-groei in Nederland nog altijd twee keer zo hoog als gemiddeld in het eurogebied. • **AD STOKMAN** (DNB)

Kwartaal-op-kwartaal bbp-groei

De verplichte online kredietwaarschuwing werkt niet

GEDRAG

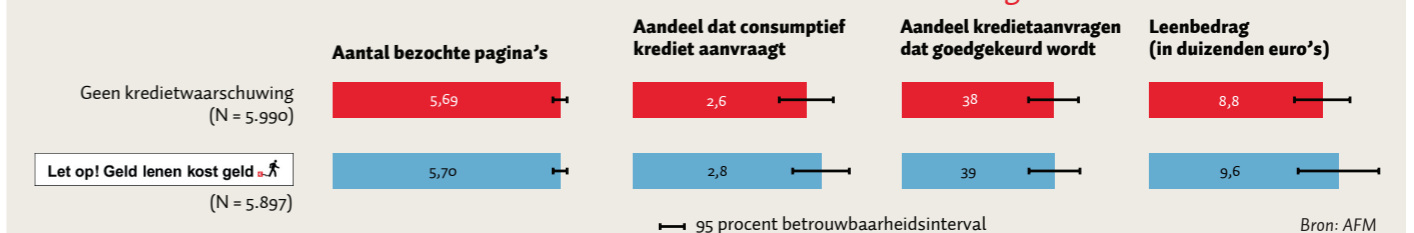
De Autoriteit Financiële Markten (AFM) heeft op verzoek van het Ministerie van Financiën een kredietwaarschuwing ontwikkeld die verplicht is in reclame-uitingen voor krediet. Een half jaar na de introductie in 2009 van de waarschuwing "Let op! Geld lenen kost geld", kon twee derde van de Nederlanders spontaan de kreet noemen en kende in totaal 87 procent hem. Om het effect van de kredietwaarschuwing en de bijbehorende afbeelding van het mannetje met het euroblok aan zijn been te testen, werd online een gerandomiseerd experiment met een controlegroep (*randomized controlled trial*) uitgevoerd in de online-verkoopomgeving van een Nederlandse bancaire consumptiefkrediet-aanbieder. Bijna 6.000 bezoekers van het leen-gedeelte van de site kregen een pagina te zien inclusief de waarschuwing, terwijl een andere, even grote groep deze waarschuwing niet te zien kreeg. De aanwezigheid van de kredietwaarschuwing had geen significant effect op het aantal webpagina's dat een bezoeker bekeek, of op het aandeel

bezoekers dat een aanvraag voor een consumptief krediet deed (figuur). Ook was er bij consumenten die een lening aanvroegen geen verschil in de hoogte van die lening of het acceptatiepercentage tussen de groep die wel de kredietwaarschuwing gezien had en de groep aan wie de waarschuwing niet getoond werd. Ook alternatieve waarschuwingen, bijvoorbeeld met de tekst "Een slimme lener checkt de kosten", lieten geen effecten zien.

Dit praktijkonderzoek heeft geen kortetermijneffect vastgesteld van de kredietwaarschuwing op het gedrag van consumenten in de online-verkoopomgeving. Uit vragenlijstonderzoek blijkt dat consumenten positief zijn over het bestaan van de kredietwaarschuwing en vertrouwen hebben in de effectiviteit ervan. Ook ervaren ze reclames met een kredietwaarschuwing als iets duidelijker dan reclames zonder die waarschuwing. Een langetermijneffect, bijvoorbeeld op de sociale norm, is met dit onderzoek niet aan te tonen, maar ook niet uit te sluiten.

• **JOB VAN WOLFFEREN EN WILTE ZIJLSTRA** (AFM)

Randomized Controlled Trial voor het effect van online kredietwaarschuwing

Bron: AFM